

Dr. Hande Gül KÜÇÜKKAYA, LL.M., M.A.

**BİREYSEL İŞ HUKUKUNDA
ARABULUCULUK**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

I. Genel Esaslar	5
II. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri	10
A. Tahkim	10
B. Müzakere	14
C. Uzlaştırma ve 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu Md. 35/A Düzenlemesi	15
D. Vakıaların Saptanması Yöntemi.....	21
E. Tarafsız Ön Değerlendirme Yöntemi.....	25
F. Kısa Duruşma	26
G. Arabuluculuk-Tahkim Yöntemi (Med-Arb)	29

İkinci Bölüm ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMİ OLARAK ARABULUCULUK

I. Arabuluculuk Kavramı.....	31
A. Genel Olarak.....	31

B. Arabuluculukta Amaç	33
C. Arabuluculuk Kurumunun Diğer Kurumlardan Farkı	34
1. Uzlaştırma Kurumu ve Avukatlık Kanunu Md. 35/A Çerçevesindeki Uzlaştırma Sisteminden Farkı.....	34
2. Tahkimden Farkı	36
3. Müzakereden Farkı	37
4. Sulh Sözleşmesinden Farkı	37
5. İ kale'den Farkı.....	39
D. Arabuluculuğun Gelişimi ve Türkiye'deki Duruma Genel Bakış	43
II. Arabuluculuk Kurumunun İşleyişine İlişkin Temel İlkeler	48
A. İradilik (Gönüllülük) İlkesi.....	48
1. Genel Olarak.....	48
2. Arabuluculuğa Başvurmada İradilik.....	52
3. Arabuluculuğa Katılmada İradilik	54
4. Arabuluculuk Sürecinin Sona Erdirilmesinde İradilik	56
B. Eşitlik İlkesi.....	56
1. Genel Olarak.....	56
2. Arabuluculuğa Başvurmada Eşitlik	59
3. Arabulucunun Seçiminde Eşitlik.....	59
4. Arabuluculuk Görüşmelerinde Eşitlik.....	60
5. Arabuluculuk Sürecinin Sona Erdirilmesinde Eşitlik İlkesi ...	61
C. Tarafların Egemenliği İlkesi	62
D. Gizlilik İlkesi	63
1. Genel Olarak.....	63
2. Sürecin Aleni Olmaması.....	65
3. Bazı Beyan Bilgi ve Belgelere Delil olarak Dayanılmaması...67	
4. Arabuluculukta Gizliliğin Bertaraf Edilebildiği Durumlar	69
a. Tarafların Rızası.....	69
b. Anlaşma Belgesinin İcrası	70
c. Suçu Bildirme Yükümlülüğü	71
III. Arabuluculuk Türleri.....	72

A. Arabuluculuğa Başvuru Yöntemine Göre	72
1. İhtiyari Arabuluculuk.....	73
2. Dava Şartı Arabuluculuk.....	73
3. Mahkeme İçi Arabuluculuk-Mahkeme Dışı Arabuluculuk-Mahkeme Bağlantılı Arabuluculuk.....	75
B. Arabulucunun Faaliyetinin Niteliğine Göre Arabuluculuk.....	76
1. Kolaylaştırıcı ve Değerlendirici Arabuluculuk.....	77
a. Kolaylaştırıcı Arabuluculuk.....	77
b. Değerlendirici Arabuluculuk	78
2. Dönüştürücü Arabuluculuk.....	80
IV. Arabulucu.....	83
A. Genel Anlamda Arabulucu	83
B. Arabulucu Türleri	85
1. Uzman Arabulucu	85
2. Eş Arabulucu.....	86
V. Arabulucu Etiği.....	87
VI. Arabulucunun Hak ve Yükümlülükleri.....	92
A. Genel Olarak.....	92
B. Arabulucunun Hakları	92
1. Arabulucunun Unvanını Kullanma Hakkı	92
2. Ücret Talep Etme Hakkı	93
a. Arabulucu Sözleşmesiyle Ücretin Tespiti.....	94
b. Arabulucu Asgari Ücret Tarifesiyle Ücretin Tespiti	95
3. Taraflarla Görüşme ve İletişim Kurma Hakkı	96
4. Yargı Organları, Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Elektronik Ortamda Bilgi ve Belge Talep Edebilme Hakkı	97
C. Arabulucunun Yükümlülükleri.....	98
1. Görevi Özenle ve Tarafsız Biçimde Yerine Getirme Yükümlülüğü.....	98
2. Tarafları Aydınlatma Yükümlülüğü	101
3. Sır Saklama Yükümlülüğü.....	104

4. Aidat Ödeme Yükümlülüğü.....	107
5. Dosya Saklama Yükümlülüğü.....	108
6. Son Tutanağı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'ne Gönderme Yükümlülüğü.....	109
7. Reklam Yasağına Riayet Etme Yükümlülüğü.....	110
VII. Arabuluculuk İlişisini Kuran Sözleşmeler.....	112
A. Arabuluculuk Sözleşmesi	112
B. Arabulucu Sözleşmesi	113
VIII. Arabulucunun Hukuki ve Cezai Sorumluluğu.....	116
A. Arabulucunun Hukuki Sorumluluğu.....	116
B. Arabulucuya Uygulanacak Disiplin Hükümleri.....	121
C. Arabulucunun Cezai Sorumluluğu.....	122

Üçüncü Bölüm
MUKAYESELİ İŞ HUKUKUNDA
ARABULUCULUK

I. Roma Cermen Sistemi.....	125
A. Avrupa Birliği Müktesebatı	125
B. Almanya	129
C. Fransa	134
D. İtalya	138
II. Anglo Sakson Hukuk Sistemi.....	142
A. Birleşik Krallık.....	142
1. Genel Olarak.....	142
2. Bazı Mahkeme Kararları.....	143
3. ACAS (Advisory, Conciliation and Arbitration Service)....	147
B. Amerika Birleşik Devletleri.....	151
1. Genel Olarak.....	151
2. Mahkeme Temelli Arabuluculuk.....	156
3. Bazı Eyaletlerdeki Durum	158

4. EEOC.....	160
5. Dönüştürücü Arabuluculuk ve REDRESS.....	167
6. Arabuluculuğun Kurumsallaşması.....	170
7. İşyeri Arabuluculuğu (Kurum içi Arabuluculuk).....	174

Dördüncü Bölüm

TÜRK İŞ HUKUKUNDA ARABULUCULUK

I. İş Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıkların Tespiti ve Nitelendirilmesi...	183
II. İş Hukukunda Uyuşmazlık Türleri.....	184
A. Bireysel İş Uyuşmazlığı-Toplu İş Uyuşmazlığı.....	184
1. Bireysel İş Uyuşmazlığı.....	184
2. Toplu İş Uyuşmazlığı.....	185
B. Hak Uyuşmazlığı- Menfaat Uyuşmazlığı.....	186
1. Hak Uyuşmazlığı.....	187
2. Menfaat Uyuşmazlığı.....	188
III. Bireysel İş Hukukunda Arabuluculuk Kurumunun Kısa Tarihiçesi..	190
A. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	190
B. İşçi Temsilciliği.....	191
C. Kapatılan Bölge Çalışma Müdürlükleri.....	192
D. Güncel Durum.....	193
IV. Bireysel İş Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk ve İhtiyari Arabuluculuk Ayrımı.....	195
V. Bireysel İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa Başvuru Zorunluluğunun Dava Şartı Olarak Nitelendirilmesi.....	196
VI. Dava Şartı Arabuluculukta Uyuşmazlığın Tarafları.....	203
VII. Dava Şartı Arabuluculuk Kapsamındaki Hukuki Uyuşmazlık Konuları.....	205
A. Genel Olarak.....	205
B. Arabuluculuğa Elverişli Olmayan İş Uyuşmazlıkları.....	210

C. Arabuluculuğa Elverişli Olan Ancak Dava Şartı Olmayan İş Uyuşmazlıkları.....	211
D. Arabuluculuğa Elverişli Olan Bireysel İş Uyuşmazlıkları.....	212
1. İşçilik Alacakları	212
2. İşçinin İşe İade Talebi.....	213
3. İşveren Alacakları.....	214
VIII. Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisi ile İlgili Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk.....	217
IX. Görevli ve Yetkili Mercii	224
X. Dava Şartı Arabuluculuğa İlişkin Süreler	227
A. Dava şartı Arabuluculuk Sürecine Başvuruya İlişkin Süreler	227
B. Dava Şartı Arabuluculuğun Süresi.....	228
C. Arabuluculukta Geçen Sürenin Zamanaşımına ve Hak Düşürücü Sürelere Etkisi.....	229
XI. Bireysel İş Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuğa Başvuruda Usul	230
A. Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Başlaması ve Arabulucunun Görevlendirilmesi.....	232
B. Arabulucunun Atanması ve Tarafların İlk Toplantıya Davet Edilmesi	234
C. Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin İşleyişi ve Arabuluculuk Görüşmelerinin Yürütülmesi.....	236
D. Arabuluculuk Görüşmelerinde Tarafların Temsili	240
1. Genel Olarak.....	240
2. İdarenin Temsili	241
3. Sendikaların Takip Yetkisi Kapsamında Tarafların Temsili	242
4. Asıl İşveren ile Alt İşverenin Görüşmelere Birlikte Katılması.....	245
XII. Dava Şartı Arabuluculuk Faaliyetinin Sona Ermesi	247
A. Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Sürecinin Sona Erdiren Durumlar	248
1. Genel olarak	248

2. Uyuşmazlığın Arabuluculuğa Elverişli Olmadığının Tespit Edilmesi	249
3. Taraflara Ulaşılamaması.....	250
4. Tarafların Arabuluculuk Oturumlarına Katılmadığı İçin Görüşme Yapılmaması.....	251
5. Taraflara Danışıldıktan Sonra Arabuluculuk İçin Daha Fazla Çaba Sarf Edilmesinin Gereksiz Olduğunun Arabulucu Tarafından Tespit Edilmesi	252
6. Taraflardan Birinin Karşı Tarafa veya Arabulucuya, Arabuluculuktan Çekildiğini Bildirmesi-Vazgeçmesi	253
7. Tarafların Anlaşarak Arabuluculuk Faaliyetini Sona Erdirmesi	253
8. Tarafların Kanunda Öngörülen Azami Sürede Anlaşmaya Varamaması	253
9. Ölüm.....	254
10. Tarafların Anlaşması.....	254
B. Anlaşma Belgesi.....	255
1. Anlaşma Belgesinin Şekli.....	255
2. Anlaşma Belgesinin Hukuki Niteliği	256
3. Anlaşma Belgesinin Maddi Hukuk Bakımından Değerlendirilmesi	257
4. Anlaşma Belgesinin İlam Niteliğinde Belge Olma Özelliği .	263
5. Anlaşma Belgesinin Geçersizliği ve İptal Edilebilirliği	268
a. Arabuluculuk Sürecinde Yapılan Anlaşmanın Kesin Hükümsüz Sayılacağı Durumlar.....	272
aa. Arabuluculuk Siciline Kayıtlı Olmayan Bir Kişinin Arabuluculuk Sürecindeki Anlaşmayı Düzenlemesi.....	272
bb. Arabuluculuk Sürecinde Yapılan Anlaşmanın Taraflar ve Arabulucu Tarafından İmzalanmamış Olması.....	273

cc. Arabuluculuk Sürecinde Yapılan Anlaşmanın Kapsamındaki Hukuki Uyuşmazlıkların Arabuluculuğa Elverişli Olmaması	275
dd. Yetkisiz Temsil.....	276
ee. Arabuluculuk Sürecinde Yapılan Anlaşmanın Kanunun Emredici Hükümlerine, Ahlaka, Kamu Düzenine, Kişilik Haklarına Aykırı veya Konusunun İmkânsız Olması	277
ff. Arabuluculuk Sürecine Hâkim Olan Temel Kurallara Uyulmaması.....	278
b. Anlaşma Belgesinin İptal Edilebilirliği.....	279
aa. Genel Olarak	279
bb. İrade Fesadı Halleri.....	285
cc. Aşırı Yararlanma	287
dd. ve karşı edim arasında açık oransızlık oluşması suretiyle diğer tarafın sözleşmeden.....	287
C. Son Tutanak	288
1. Anlaşma ve Anlaşmama Durumunda Son Tutanak.....	288
2. İşe İade Talepli Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Son Tutanak	294
XIII. Dava Şartı Arabuluculuğun Sona Ermesinin Hukuki Sonuçları.....	298
A. Dava Şartı Olarak Arabuluculuğun Sona Ermesinin Tarafların Dava Hakkına Etkisi	298
1. Arabuluculukta Tarafların Salt Anlaşmadıkları Hususlarda Dava Açabilmeleri	298
2. Arabuluculukta Tarafların Anlaştıkları Hususlarda Dava Açılmaması.....	298
B. Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Sürecinin Bitiminde Arabulucunun Yapması Gereken İşlemler	300
1. Arabulucunun Tutanak Düzenlemesi.....	300
2. Arabulucunun Arabuluculuk Sürecine İlişkin Belgeleri Saklama Yükümlülüğü.....	300

3. Arabulucunun Arabuluculuk Son Tutanağının Bir Örneğini Taraflara Verme Yükümlülüğü	301
4. Arabulucunun Arabuluculuk Son Tutanağının Bir Örneğini Genel Müdürlüğe Gönderme Yükümlülüğü.....	301
5. Arabulucunun Arabuluculuk Son Tutanağının Bir Örneğini Arabuluculuk Bürosuna Gönderme Yükümlülüğü.....	302
C. Arabuluculuk Sürecinde Yapılan Anlaşmanın İcra Edilmesi.....	302
D. Dava Şartı Arabuluculuk Faaliyetindeki Ücret ve Yargılama Giderlerinden Sorumluluk.....	304
E. Bazı Beyan ve Belgelerin İleride Kullanılmaması	309
F. Son Tutanak Tarihi İtibariyle İşverenin Temerrüde Düşmesi ...	311
XIV. Dava Şartı Arabuluculuğunun Hukuka Uygunluğu.....	315
A. Anayasa Hukuku, Hak Arama Özgürlüğü ve Adalete Erişim Hakkı Bakımından İMK Kapsamında Dava Şartı Arabuluculuk	315
B. Arabuluculuk Hukuku Bakımından Dava Şartı Arabuluculuk... 323	
C. Usul Hukuku ve Takip Hukuku Bakımından Dava Şartı Arabuluculuk	325
1. Genel Olarak.....	325
2. Objektif Dava Birleşmesi.....	328
3. Belirsiz Alacak Davası.....	329
4. Tespit Davası.....	331
5. Karşı Dava	333
6. İtirazın İptali.....	334
D. İş Hukuku ve İş Hukukuna Özgü Uygulama Sorunları Bakımından Dava Şartı Arabuluculuk	335
1. İşçiyi Koruyucu Hükümleri Bakımından.....	335
2. İş Yargısının Norm Yaratma Sürecinin Engellenmesi	346
3. Dava Şartı Arabuluculuk ve İş Hukukundaki Emredici Hükümler Arasındaki İlişki.....	350
a. İbraname ve Cezai Şart (TBK md. 420).....	352

b. Kıdem Tazminatı Tavanı	355
c. İşe Başlatmama Tazminatı ve Boşta Geçen Süreye Ait Ücreti	356
d. Hak Düşürücü Süreler.....	358
e. İşverenin Eşit Davranma Borcu/Ayrımcılık Yasağı.....	359
f. Sosyal Güvenlik Hakkından Vazgeçme.....	359
g. Asgari Ücret.....	359
SONUÇ	361
KAYNAKÇA.....	373
EK: Örnek Arabuluculuk Açılış Konuşması.....	413